

Jane Austenová – Catharine, aneb Altánek

Pan Stanley, který mohl doposud sotva tušit, do jakých rozměrů by její narážky ohledně Kittyiny bezostyšnosti mohly narůst, se nyní namáhal utišit obavy paní Percivalové, které ji v této souvislosti tížily. Ujišťoval ji, že rozhodně synovi nedovolí, aby se v jejím domě zdržel déle než jeden den, a že se jejich hostitelka může spolehnout na to, že jeho úmysly v této věci budou serióznější, neboť jí to bude chtít udělat k vůli. Řekl ještě, že Edwarda zná a také ví, že je sám velice nakloněn návratu do Francie, neboť moudře považuje za ztracený všechen čas, který nijak neposunuje kupředu plány, v nichž se v současné době angažuje, ovšem sám až příliš přesvědčen o opaku.

Jeho příslib paní Percivalovou do jisté míry uklidnil, takže se jí přijatelně ulehčilo od jejích obav a znepokojení a ona byla vstřícnější chovat se zdvořile k jeho synovi během toho krátkého času, který mu zbýval do konce pobytu v Chetwyndu. Pan Stanley šel poté přímo za Edwardem a tlumočil mu rozmluvu, která mezi ním a paní Percivalovou proběhla. Důrazně poukázal na to, že je nezbytné, aby jeho syn nazítří Chetwynde opustil, neboť již dal paní domu své slovo.

Vypadalo to však, že na jeho syna zapůsobily pouze absurdní obavy paní Percivalové. Velice jej těšilo, že příčinou jejích zlých předtuch je právě on. Zdál se tedy být zabrán výlučně do přemýšlení, jak by její obavy mohl ještě zvýšit, aniž by naslouchal, co mu otec dále říká. Pan Stanley starší z něj nemohl dostat žádnou jasnou odpověď, a přestože stále ještě doufal, že se nakonec vše v dobré obrátí, rozešli se téměř ve zlém. A ačkoli jeho syn rozhodně neměl myšlenky na ženění a slečna Percivalová pro něj nebyla nic víc než dobrosrdečná temperamentní dívka, u níž se zdálo, že ji jeho společnost těší, nacházel nevyčerpatelný zdroj potěšení v tom, že svou zvýšenou pozorností vůči Catharine mohl obavy její tety ještě zesílit.

Bohužel však neuvážil, jak by takovéto jeho chování mohlo zapůsobit na dívku samotnou. Když byla Catharine v salonu, seděl neustále vedle ní a zdál se neklidný, pokud z něj odešla. Byl vždy také prvním člověkem, který se vyptával, zdali má v úmyslu se zase brzy vrátit. Byl nadšen jejími kresbami a okouzlen její hrou na cembalo. Vypadalo to, že všechno, co pronesla, mu připadalo zajímavé. Rozmlouval pouze s ní a zdálo se, že je jediným objektem jeho zájmu.

Že tyto snahy vyvolaly pohoršení a obavy u někoho, kdo tak citlivě reagoval na jakékoli hrozby tohoto druhu, jako tomu bylo u paní Percivalové, se dalo očekávat. A že tyto projevy galantnosti stejně zapůsobily i na její neteř, jíž byla vlastní živá představitivost a romantická povaha a jež byla jeho pozorností neobyčejně potěšena a samozřejmě dychtila po tom, aby byl spokojen také on s ní, není o nic překvapivější. Každý okamžik, který přispíval k jejímu přesvědčení, že k ní nezůstává chladný, se pro ni stával ještě větším zdrojem potěšení a posiloval v její mysli přání, aby jej lépe poznala.

Paní Percivalová byla celičký den jako na trní. Nic, co kdy dříve při podobné příležitosti zakoušela, se nedalo srovnávat s pocity, které ji teď tolik tížily. Její obavy nebyly nikdy vyburcovány tak silně, či vlastně tak oprávněně. Averse vůči panu Stanleymu mladšímu a zlost na její neteř spolu s nedočkavostí, aby už odjel, v ní nakonec přemohly všechnu soudnost, co se slušnosti a dobrých mravů týče. A přestože se mladý pan Stanley ani slůvkem nezmínil, že by měl v úmyslu od nich následujícího dne odjet, paní Percivalové to nedalo a po večeři se jej dychtivě otázala, kdypak že miní vyrazit na cestu.

„Jeminkote, madam,“ zahlaholil, „pokud budu pryč před dvanáctou v noci, můžete to považovat za štěstí. A pokud do té doby neodjedu, můžete dávat vinu pouze sobě samé, že jste ponechala něco tak zásadního, jako je doba mého odjezdu, na mém vlastním uvážení.“

Paní Percivalová při této odpovědi značně zrudla v obličeji. Aniž by se pak obracela na někoho konkrétního, okamžitě započala dlouhé kázání o tom, jak otřesně se v dnešní době mladí muži chovají a jak podivuhodná změna se s nimi stala od té doby, co ona pamatuje.

Oprávněnost svého přesvědčení doložila mnoha poučnými historkami o dobrých způsobech a zdrženlivosti chování, jimiž se vyznačovaly povahy těch, které znala v dobách svého mládí.

Její kázání nicméně panu Stanleyemu mladšímu nezabránilo v tom, aby se s její neteří v průběhu večera procházel téměř hodinu po zahradě bez jakéhokoli doprovodu. Edward, Catharine a Camilla se za tímto účelem vytratil z pokoje v době, když paní Percivalová v místnosti právě nebyla. Po jejím návratu jí navíc nějakou dobu trvalo, než zjistila, kam že se vlastně poděli.

Camilla s nimi absolvovala dvě nebo tři krátké procházky po pěšině, která vedla k altánku. Jelikož ji ovšem přestalo bavit naslouchat konverzaci, kdy byla jen zřídka vybídnuta, aby se k nim přidala, a jelikož se jejich rozhovor tu a tam stočil ke knihám, k čemuž měla pramálo co říci, brzy se od nich odloučila. Zanechala je oba v altánku a putovala samotná do jiné části zahrady, aby tam pojedla trochu ovoce a prozkoumala skleník paní Percivalové. Catharine s Edwardem však její nepřítomnosti vůbec nelitovali, takže si sotva povšimli, že odešla, a dál společně rozmlouvali téměř o všem. Edward totiž málokdy na jakémkoli tématu spočinul delší dobu a měl ke všemu co říci. Takto spolu konverzovali, dokud je nevyrušila Catharinina tetička.

V té chvíli již byla Kitty naprosto přesvědčená o tom, že Edward Stanley svou sestru nesrovnatelně převyšuje jak v přirozených schopnostech, tak v nabytých vědomostech. Velmi toužila utvrdit se v tom, že takový skutečně je. Chopila se proto každé příležitosti, a kdykoli to bylo možné, stočila rozhovor na historii. Velmi brzy byli tudíž ponořeni do historické disputace, pro niž se nikdo jiný nehodil lépe než Edward, který byl tak vzdálen toho, aby skutečně stál na jakékoli straně, že měl na dané téma zřídka kdy ustálený názor. Mohl proto kdykoli zaujmout jakoukoli stranu a vždy vášnivě obhajovat to či ono. Ve své lhostejnosti ke všem takovým předmětům hovorů se velice lišil od své společnosti, která snadno zaujímal stanoviska, jelikož její soudnost vychylovaly zapálené a vřelé city. A navzdory tomu, že její úsudek nebyl vždy neomylný, bránila jej s vervou a nadšením, jež byly známkou toho, že mu sama věří.

Když spolu takto po nějakou dobu diskutovali o charakteru Richarda III., jehož se on vřele zastával, vzal ji znenadání za ruku a poté, co s velkým citovým pohnutím vykřikl „Na mou čest, v tom se zcela mýlíte,“ vášnivě přitiskl její ruku ke svým rtům a vyběhl z altánku.

Užaslá nad jeho chováním, jež si vůbec nedokázala vysvětlit, zůstala Catharine na pár okamžiků sedět bez hnutí na lavičce, kde ji zanechal. Právě se chystala pustit se za ním úzkou cestičkou, po které odešel, když tu pohlédla na pěšinu, jež se rozprostírala přímo před altánkem, a spatřila tetičku, jak jde směrem k ní svižněji než obvykle. Okamžitě pochopila, proč ji tam nechal samotnou. Skutečnost, že od ní odešel s takovýmto gestem, jí však najednou připadala ještě podivnější. Pociťovala velké rozpaky, že ji teta viděla s Edwardem na takovém místě, a že někdo, komu všechny projevy galantnosti připadaly ohavné, byl svědkem právě té části Edwardova chování, již si sama nedokázala vysvětlit. Zůstala proto rozpačitá, rozrušená a nerozhodná a musela tetu nechat, aby k ní přistoupila, aniž by z altánku uprchla.

Charlotte Brontëová – Hledání štěstí

Henry O Donnell byl šlechticem velkého vlivu a především oblíbencem samotného vládce, před jehož pohledem se skláněla i jeho nespoutaná mysl a pod jehož příkazem zapomínal na svou vlastní vůli. Často si hrával s malými princí a v takových okamžicích ho opouštěla i jeho obvyklá zakaboněnost. Dny jeho dětství jako by se vrátily a on dokázal být veselý jako jeho malí svěřenci.

Jednoho dne se však u dvora strhla prudká hádka mezi O Donellem a jiným šlechticem. Slova brzy přerostla v rány a ve chvíli, kdy O Donell prudce udeřil svého protivníka do levé tváře, rozzlobený vládce povstal a přikázal O Donellovi, aby se omluvil.

Poslechl jej bez váhání, avšak od té chvíle jako by nad ním stále visel stín neuhasitelné nespokojenosti, a tak se po nějakém čase rozhodl opustit město. V předvečer svého odchodu navštívil krále a po rozmluvě s ním se domů vrátil jako zcela změněný člověk. Ti, kteří ho znali jako přísného a nepoddajného, by nyní užasli nad jeho proměnou – stál by před nimi zádušný a zarmoucený muž.

Když kráčel přes dvůr královského paláce, spatřil oba prince při hře. Zavolal na ně a oni k němu přiběhli.

Řekl jim: „Odcházím daleko z tohoto města a velmi pravděpodobně vás už nikdy nespatřím.“

„Kam jdete?“ ptali se princové.

„To vám nemohu říct,“ odpověděl.

„Proč tedy opouštíte svůj dům a své panství a hlavně toto veliké a nádherné město, když ani nevíte, kam jdete?“ nechápali princové.

„Protože tady už nejsem šťastný.“

Jenže pokud nejste šťastný tady, kde máte vše, na co jen pomyslíte, jak můžete očekávat štěstí na cestě, která vás zavede na poušť, kde budete zírat hladem a žízní a toužit po společnosti lidí, od nichž budete vzdálen tisíce mil?“

„Jak víte, že tomu tak opravdu bude?“ otázal se jich O Donell překvapeně.

„Je to velmi pravděpodobné,“ odpověděl starší princ.

„I kdyby, stejně jsem již rozhodnut,“ jako by se O Donellovi na chvíli vrátila jeho dřívější neústupnost.

„Vezměte si tedy s sebou toto, abyste si na nás vzpomněl, až bude vaším společníkem jen divá zvěř v poušti či orel v horách,“ řekli princové a každý z nich mu podal lokýnku svých vlasů.

„Ano, mí princové, rád si to od vás vezmu a budu vzpomínat na vás i na vašeho otce, mocného válečníka, i když už nade mnou rozprostře své kostnaté pařáty anděl smrti a já se budu muset odebrat do jeho ponurého království, abych spočinul ve studeném, vlhkém hrobě,“ odvětil O Donell a slzy mu tekly po tvářích. Pak ještě naposled objal oba malé prince a rozloučil se s nimi – možná navždy...

Charlotte Brontëová – Emily, Anne a já

Jednoho podzimního dne roku 1845 jsem čírou náhodou narazila na rukou psaný svazek veršů mé sestry Emily. Zprvu jsem tím nálezem nebyla překvapena, neboť jsem věděla, že dokáže psát verše a že se této činnosti věnovala. Přečetla jsem si její básně a tu mne zachvátilo něco mnohem silnějšího než pouhé překvapení – nabyla jsem hlubokého přesvědčení, že toto nejsou jen běžné citové výlevy a už vůbec ne poezie, jakou jsme zvyklí očekávat od ženských autorek. Emiliny verše mi připadaly hutné a jadrné, plné energie a opravdovosti. A jako bych v nich uslyšela zvláštní hudbu – divokou, melancholickou i povznášející.

Moje sestra Emily nebyla okázalé povahy a svolná k tomu, aby dokonce i její nejbližší směli beztestně vstoupit do jejího vnitřního světa; trvalo mi celé hodiny, než se smířila s tím, že jsem učinila tento objev, a celé dny, než jsem ji přesvědčila, že si její básně zaslouhují zveřejnění. Na druhou stranu jsem však věděla, že její mysl nepostrádá latentní jiskru vznešených ambicí, a tak jsem se nevzdala ve svém úsilí rozdmýchat tuto jiskru v plamen.

Mezitím Anne také přispěla několika svými básněmi, neboť uvažovala v tom smyslu, že pokud mi Emiliny způsobily potěšení, mohlo by tomu tak být tak i v jejím případě. Přirozeně jsem nemohla být jiným než zaujatým soudcem, přesto jsem došla k závěru, že i její verše obsahují svébytný patos, sladký a upřímný.

V dětství a raném mládí jsme všechny snily o tom, že z nás jednoho dne budou spisovatelky. Tento sen, kterého jsme se nevzdaly dokonce ani v dobách, kdy nás dělila nepřekročitelná vzdálenost a zaměstnávaly náročné povinnosti, náhle nabyl jasnějších a silnějších kontur: jinými slovy, sen se změnil v odhodlání. Domluvily jsme se, že uspořádáme útlou sbírku svých básní a že je, bude-li to možné, vydáme tiskem. Nemajíce žádný zájem na zveřejnění svých jmen, skryly jsme je pod pseudonymy Currer, Ellis a Acton Bell; tato na první pohled problematická volba jednoznačně maskulinních křestních jmen byla diktována čímsi jako vědomou zábranou přihlásit se ke svému ženství. Aniž bychom se totiž domnívaly, že náš způsob psaní a myšlení může být jiný než ženský, měly jsme nejasný pocit, že autorky – na rozdíl od autorů – jsou zranitelnější v tom smyslu, že se na ně často pohlíží předsudečně; dobře jsme si povšimly, jak se kritici, bažící po jejich zostuzení, uchylují k osobním útokům, a jak naopak, chtějí-li je ocenit, sklouzávají k lichotkám, které však nejsou opravdovou chválou.

Vydání naší malé knížky nebylo snadné. Jak se dalo očekávat, ani my, ani naše básně nebyly žádány. Na to jsme však byly připraveny od samého počátku, neboť jsme, ač samy nezkušené, četly o zkušenostech jiných. Nejprve jsme marně čekaly na jakoukoli odpověď od nakladatelů, na něž jsme se obrátily. Soužilo nás to dlouho, až jsem se nakonec odhodlala oslovit ještě edinburskou společnost Messrs. Chambers. Je možné, že *oni* již dávno zapomněli, *já* však ne, neboť jsem od nich obdržela sice stručnou a obchodnickou, ale také navýsost slušnou a rozumnou odpověď, jíž jsme se řídily a tak konečně dosáhly pokroku.

Kniha byla vytištěna. Je téměř neznámá, a zaslouží-li si něco z ní širší povědomost, jsou to básně Ellise Bella. Mé pevné přesvědčení, které se týkalo – a stále týká – hodnoty těchto básní, nebylo potvrzeno příznivými kritikami; to však neznamená, že bych se ho měla vzdát.

...

Co ještě bych o svých dvou sestrách měla říci? O mnoho víc už nemohu a neumím. Co se vnější podoby týká, byly spíše nenápadné; život v takřka úplném odloučení jim propůjčil skromné chování a nenáročné zvyky. V Emilině povaze se zdály splynout protipóly síly a prostoty. Pod příkrovem nedokonalého vzdělání, všedního vkusu a neokázalého vzhledu se skrývaly tajná síla a oheň, které by bývaly mohly pohánět mozek génia a naplnit tepny hrdiny; postrádala však světskou moudrost a v praktickém životě se příliš neorientovala; nedokázala ochránit ani svá nejzřejmější práva a využít ani svých nejsilnějších stránek. Mezi ní a vnějším světem vždy měl a musel stát prostředník. Její vůle nebyla příliš poddajná a většinou ji vedla k tomu, co bylo v rozporu s jejím skutečným zájmem. Její chování bylo velkomyslné, byť prudké a plné zvrátů, a její povaha se vyznačovala neochvějností.

Anne byla jemnější a poddajnější; možná jí chyběla síla, oheň a originalita její sestry, byla však dostatečně obdařena svými vlastními, tichými ctnostmi. Pokorná v utrpení, odříkavá, přemýšlivá a inteligentní, její přirozená rezervovanost a mlčenlivost ji postavily a udržovaly mimo proud dění a pokrývaly její mysl – a zejména její pocity – jakýmsi závojem jeptišky, který jen zřídkakdy odestřela. Ani Emily, ani Anne se nedostalo příliš hlubokého vzdělání;

nemohly čerpat ze studnice vzdělanosti, psaly tedy dle vlastní přirozenosti a intuice a těžily z toho, co mohly s ohledem na své omezené možnosti odpozorovat.

Mohu snad vše shrnout tím, že pro nezasvěcené neznamenal nic, pro povrchní pozorovatele snad ještě méně než nic; avšak pro ty, kteří s nimi sdíleli důvěrnost blízkého vztahu po celý jejich život, byly dobrými bytostmi a vskutku velikými osobnostmi.

Tento text jsem sepsala, neboť jsem cítila svatou povinnost setřít prach z jejich náhrobků a očistit jejich drahá jména.